Οικολογική Κρίση: 9 Θέσεις υπέρ της Δημοκρατίας

Sveinung Legard*
Μετάφραση: Σοφία Παπαγιαννάκη

Η υπερθέρμανση του πλανήτη έχει κάνει πολλούς περιβαντολλόγους να πιστεύουν ότι η δημοκρατία είναι πολύ αργή και σύνθετη για να επιλύσει την κλιματική αλλαγή. Κάποιοι ισχυρίζονται ότι αυτό που χρειαζόμαστε είναι μία κινητοποίηση όπως σε καιρό πολέμου και μία ισχυρή παγκόσμια ηγεσία με διευρημένες εξουσίες. Αυτή η πεποίθηση είναι βαθιά εσφαλμένη και επικίνδυνη. Η κλιματική κρίση χρειάζεται να επιλυθεί με περισσότερη και όχι με λίγοτερη δημοκρατία.

1. Η Κλιματική Κρίση είναι Συστημικής Φύσης

Η οικολογική κρίση στην οποία βρισκόμαστε δεν είναι αποτέλεσμα κακής κρίσης ή άγνοιας, ούτε από μέρους των "παγκόσμιων ηγετών" ούτε από μέρους της πλειοψηφίας του παγκόσμιου πληθυσμού. Είναι μια κρίση συστημικής φύσης, προερχόμενη από τον ίδιο τον τρόπο που η οικονομίας μας λειτουργεί. Είναι το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα, που βασίζεται στην αμείλικτη εκμετάλλευση και ανάπτυξη και καταβροχθίζει τον φυσικό πλούτο.

Ο βασικός σκοπός κάθε καπιταλιστικής επιχείρησης είναι να αυξήσει τα κέρδη των ιδιοκτητών, και αν δεν μπορέσει να επεκταθεί και να μεγαλώσει θα φαγωθεί από τις άλλες στην αγορά. Γι'αυτό, στο καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα, περιβαλλοντικοί και ανθρωπιστικοί παράγοντες αντιμετωπίζονται ως εμπόδια στη συσσώρευση πλούτου.

Είναι ο καπιταλισμός σε μία συγκεκριμένη μορφή του, όπου η εξαντλητική οικονομική ανάπτυξη έχει συνδυαστεί με την καύση ορυκτών καυσίμων όπως κάρβουνο, πετρέλαιο και φυσικό αέριο ως βασική πηγή ενέργειας. Αυτή είναι η δύναμη πίσω από την υπερθέρμανση του πλανήτη.

Μπορεί να φαίνεται ότι το βασικό πρόβλημα είναι ο μέσος πολίτης, σαν εμένα και εσένα. Ποιος άλλος εξάλλου οδηγεί ρυπογόνα αυτοκίνητα, αγοράζει πλαστικά παιχνίδια ή τρώει τροφές καλλιεργημένες στην άλλη άκρη του πλανήτη; Αλλά εμείς δεν είμαστε παρά μέρος αυτού του οικονομικού συστήματος, και βρισκόμαστε συνεχώς εκτιθέμενοι σε μια τεράστια εμπορική βιομηχανία που προσπαθεί να μας κάνει μη σκεπτόμενους καταναλωτές. Αν δεν αλλάξουμε τη βάση του τρόπου που παράγουμε και καταναλώνουμε πράγματα, δεν θα μπορέσουμε ποτέ να κάνουμε τίποτα για τον επιβλαβή καταναλωτισμό μέσα στον οποίο είμαστε εγκλωβισμένοι.

2. Ο Καπιταλισμός είναι το ακριβώς αντίθετο της Δημοκρατίας

Αυτό το οικονομικό σύστημα είναι το ακριβώς αντίθετο της δημοκρατίας. Το πιο θεμελιώδες χαρακτηριστικό του καπιταλισμού είναι η συγκέντρωση των ανθρώπινων και φυσικών πόρων στα χέρια των ολίγων (γιγαντιαίες επιχειρήσεις, χρηματοδότες και κεφαλαιούχους) και όχι στα χέρια των κοινών ανθρώπων. Η μόνη δημοκρατία που υπάρχει στην αγορά είναι η δημοκρατία αυτών που κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων.

Φτωχοί εργάτες γης, αγρότες και κάτοικοι των παραγκουπόλεων στο νότιο ημισφαίριο, με διαφορά οι πιο αδύναμοι σε αυτό το οικονομικό σύστημα, είναι οι ίδιοι που χτυπιούνται περισσότερο από την κλιματική αλλαγή που ήδη συμβαίνει, και θα συνεχίσουν να είναι με τις αλλαγές που έρχονται.

Είναι μέσω της συγκέντρωσης πλούτου και δύναμης που το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα συντηρείται. Η άγνοια, για παράδειγμα, δεν είναι ο λόγος που οι πετρελαϊκές εταιρίες και οι εταιρίες φυσικού αερίου και κάρβουνου συνεχίζουν την οικονομική τους δραστηριότητα ως συνήθως. Είναι επειδή τους συμφέρει και έχουν τη δύναμη να το κάνουν. Αυτό είναι ένα γεγονός που σχεδόν όλοι το γνωρίζουν.

Ως εκ τούτου, η απουσία δημοκρατίας βρίσκεται στην καρδιά της οικονομικής κρίσης και όσο αυτή η συγκέντρωση οικονομικής

δύναμης εξακολουθεί να διατηρείται δεν θα λαμβάνονται υπόψιν ούτε οι ανθρώπινοι ούτε οι περιβαλλοντικοί παράγοντες.

3. Οι Παγκόσμιοι ηγέτες «μας» είναι Μέρος του Προβλήματος

Ο περιορισμός του τυφλού οικονομικού επεκτατισμού φαίνεται να είναι ιδιαίτερα δύσκολος, αν όχι αδύνατος. Παρά την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση σχετικά με τις συνέπειες των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα τις περασμένες δεκαετίες, οι περισσότερες βιομηχανοποιημένες χώρες δεν κατάφεραν να μειώσουν τους ετήσιους ρυθμούς αύξησης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Καθώς η βιομηχανική παραγωγή μεταφέρεται στις αναπτυσσόμενες χώρες, το de facto ποσό της ρύπανσης του πλανήτη από τις πλούσιες χώρες είναι υψηλότερο από αυτό που εμφανίζεται στα επίσημα στατιστικά.

Αντί να παρθούν ριζικά μέτρα ώστε να μειωθούν σημαντικά οι εκπομπές αερίων, οι κυβερνώντες έχουν την τάση να δίνουν προτεραιότητα στην ανταγωνιστικότητα των χωρών τους έναντι της προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτό δεν συμβαίνει επειδή ζούμε στην εποχή της ηλιθιότητας, αλλά επειδή οι παγκόσμιοι ηγέτες «μας» βρίσκονται μπλεγμένοι μέσα σε ένα ηλίθιο σύστημα. Σε ένα σύστημα στο οποίο η οικονομία κάθε χώρας πρέπει να αναπτύσσεται συνεχώς διαφορετικά θα αντιμετωπίζει τις ζωφερές επιπτώσεις του να βρεθεί πίσω στον παγκόσμιο ανταγωνισμό: ανεργία, αυξανόμενη φτώχεια, διαφυγή κεφαλαίων και έλλειψη ξένων επενδυσεων. Ούτε είναι η απουσία δράσης αποτέλεσμα έλλειψης του απαραίτητου σθένους και αντοχών μεταξύ των κυβερνώντων. Είναι επειδή όλο το πολιτικό σύστημα βρίσκεται μπλεγμένο στον ιστό του κεφαλαίου.

Στην πραγματικότητα, οι επαναλαμβανόμενες εκκλήσεις από περιβαλλοντικά κινήματα προς τους τοπικούς και τους παγκόσμιους ηγέτες να λάβουν δράση και να μας σώσουν από την οικολογική καταστροφή, υπονομεύει την ικανότητά μας να κάνουμε κάτι για αυτή την κατάσταση. Πρώτα απ’ όλα, ενισχύει το συναίσθημα ότι εμείς, η λεγόμενη «σιωπηρή πλειοψηφία» είμαστε παθητικοί παρευρισκόμενοι που χρειαζόμαστε κάποιον δυνατό

ηγέτη να μας σώσει –όχι ότι εμείς, στην πραγματικότητα, πρέπει να πάρουμε μέτρα ώστε να κυβερνήσουμε τους ηγέτες μας. Δεύτερον, αποσπά την προσοχή μας από τις συστημικές αιτίες της κρίσης και μας κάνει να πιστεύουμε ότι αν οι ηγέτες μας αποκτήσουν τη σωστή γνώση και συμπεριφορά θα θελήσουν να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να «πρασινίσουν» τις κοινωνίες μας.

4. Οι Αποκεντρωμένες Λύσεις είναι Αποτελεσματικές

Για τους παγκόσμιους ηγέτες «μας», η ελπίδα για καλύτερο μέλλον έγκειται σε μεγάλης κλίμακας, συγκεντρωτικές εγκαταστάσεις βασισμένες σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όπως τα γιγάντια ηλιακά πάρκα στις νότιες ΗΠΑ ή στη Βόρεια Αφρική, ή τα αιολικά πάρκα στη Νότια θάλασσα ή στη Βόρεια Ντακότα.

Μια πρόσφατη έρευνα όμως από το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτάρκειας δείχνει πως αυτή δεν είναι η καλύτερη λύση. Η έρευνα εκτιμά ότι οι μισές ΗΠΑ θα μπορούσαν να είναι ενεργειακά αυτάρκεις χρησιμοποιώντας ανανεώσιμες πηγές εντός των συνόρων τους, ενώ όλες οι πολιτείες θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν ένα σημαντικό ποσοστό από τις ενεργειακές τους ανάγκες με τον ίδιο τρόπο. Επιπλέον, αποκαλύπτει ότι η χρήση τοπικών ανανεώσιμων πηγών είναι πιο οικονομικά αποδοτική από αυτήν των μεγάλης κλίμακας, συγκεντρωτικών εγκαταστάσεων!

Παρόμοια, η ενέργεια χρησιμοποιείται πιο αποτελεσματικά όταν παράγεται εκεί όπου καταναλώνεται. Είναι πλέον γνωστό ότι μεγάλα ποσά ενέργειας χάνονται όταν μεταφέρονται σε μακρινές αποστάσεις ενώ η προοπτική της ενεργειακής απόδοσης είναι τεράστια όταν χρησιμοποιείται τοπικά.

Το βασικό πρόβλημα με της μεγάλης κλίμακας συγκεντρωτικές λύσεις είναι ότι διατηρούν ένα όραμα για κοινωνίες υψηλής ενεργειακής κλάσης, στις οποίες η μετακίνηση και η βιομηχανική παραγωγή συνεχίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως και σήμερα. Αυτό σημαίνει τη συνέχιση μιας πολύ σπάταλης και οικολογικά επιζήμιας κοινωνίας. Δεν υπάρχει κάτι εγγενώς λανθασμένο στις

μεγάλης κλίμακας ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η αλήθεια είναι ότι πιθανώς να χρειαζόμαστε μια ποικιλία πηγών ενέργειας τα επόμενα χρόνια. Πρέπει όμως να συγκρατήσουμε πως η αποκεντρωμένη ενέργεια είναι αρκετά αποδοτική τόσο ώστε να προσφέρει μεγάλη μείωση στις ενεργειακές ανάγκες μιας προηγμένης βιομηχανικής κοινωνίας και πως είναι απαραίτητη για να πετύχουμε μια οικολογική και δημοκρατική κοινωνία.

5. Οι Οικολογικές Λύσεις απαιτούν Δημοκρατία

Οι αλλαγές προς μια οικολογική κοινωνία πρέπει να συμβούν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο˙ σε κοινότητες, γειτονιές, δήμους, χώρες και ούτω καθεξής. Κανένα κράτος ή πολυεθνικός οργανισμός δεν μπορεί να ξεκινήσει και να διεκπεραιώσει τις πολυποίκιλες και προσεκτικά προσαρμοσμένες λύσεις που είναι απαραίτητες για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα. Λύσεις όπως η οικιακή και βιομηχανική ανακύκλωση, η κατασκευή μικρής κλίμακας ενεργειακών εγκαταστάσεων βασισμένες σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ο μετασχηματισμός των μέσων μεταφοράς ή η καλλιέργεια τροφής στα προάστια απαιτούν ενεργούς πολίτες με γνώση της δυναμικής και των αναγκών των τοπικοτήτων τους -όχι κρατικά ή εταιρικά στελέχη με τυποποιημένες αντιλήψεις για το πώς οι άνθρωποι συμπεριφέρονται και πώς τους θέλουν να είναι.

Εν συντομία, χρειάζεται δημοκρατία.

Υπάρχει μια άρκετα διαδεδομένη άποψη μεταξύ των κοινωνικών επιστημόνων ότι η γραφειοκρατία και οι στρατηγικές από τα πάνω -είτε ιδιωτικές είτε δημόσιες- είναι ανίκανες να πραγματοποιήσουν οποιαδήποτε θετική αλαγή στην κοινωνία, εξαιτίας των μη ευέλικτων μοντέλων τους και της αντίστασης των ανθρώπων όποτε δέχονται εντολές από τα πάνω. Οι συμμετοχικές και από τα κάτω στρατηγικές από την άλλη, είναι πολύ πιο αποτελεσματικές στο να ενθαρρύνουν τη γνώση και την αίσθηση της αφοσίωσης στην κοινωνική αλλαγή. Όπως το έχει θέσει ο David Morris, οι άνθρωποι που τοποθετούν φωτοβολταϊκά στις στέγες τους είναι πιο πιθανό να είναι ενήμεροι για τα οικολογικά θέματα και για αυτό τον λόγο να ενδιαφέρονται

περισσότερο να κάνουν και άλλες αλλαγές στη ζωή και στις κοινότητές τους.

Σύμφωνα με τους περιβαντολλόγους μερικές δεκαετίες πριν, το εθνικό και παγκόσμιο σύστημα διακυβέρνησης ήταν ένα ουσιαστικό μέρος του προβλήματος και πίστευαν ότι η λύση πρέπει να έρθει από την από τα κάτω κινητοποίηση των πολιτών σε τοπικό και σε παγκόσμιο επίπεδο. Δεν πρέπει να είμαστε τόσο αφελείς ώστε να παραγνωρίζουμε το γεγονός πως η πιο σημαντική πρόοδος στη νομοθεσία για το περιβάλλον (και όχι μόνο), είναι αποτέλεσμα πιέσης των από τα κάτω, και όχι από πρωτοβουλίες πολιτικών. **Έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε ότι η αλλαγή θα συνεχίσει να συμβαίνει από τα κάτω.**

6. Η Κλιματική Κρίση είναι Κοινωνική Κρίση

Κάποιοι ισχυρίζονται ότι η συμμετοχή, η διανομή του πλούτου και η απελευθέρωση είναι δευτερεύοντα ζητήματα μπροστά στην επική μεταμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος εξαιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Ξεχνούν, ωστόσο, ότι πέρα από περιβαλλοντική κρίση, είναι και κοινωνική κρίση. Η υπερθέρμανση του πλανήτη ενισχύει τις ανισότητες μεταξύ των ανθρώπων χειροτερεύοντας τις συνέπειες του ταξικού διαχωρισμού, της έμφυλης καταπίεσης και της περιθωριοποίησης.

Οι πιο φτωχοί αγρότες ανά τον κόσμο, οι εργάτες της γης και οι κάτοικοι των αστικών παραγκουπόλεων είναι αυτοί που θα αντιμετωπίσουν τις χειρότερες συνέπειες της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Οι πλούσιοι θα μπορούν πάντα να πληρώνουν για να ξεφύγουν από την κρίση, κάτι που φαίνεται καλά από την τρέχουσα πανδημία γρίπης. Στις φτωχές χώρες τα άτομα που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να προσβληθούν από τον ιό H1N1 είναι απροστάτευτα από την πανδημία, ενώ οι πλούσιες χώρες μπόρεσαν να έχουν αποθέματα εμβολίων από τις φαρμακευτικές εταιρίες.

Όσο οι ασθένειες θα διαδίδονται γρήγορα εξαιτίας των θερμότερων κλιμάτων, αυτό το σενάριο θα εμφανίζεται ξανά και ξανά μέχρι να γίνει κάτι όσον αφορά αυτή την κοινωνική κρίση.

Αυτή η κρίση προέρχεται ακριβώς από την απουσία δημοκρατίας: η απόλυτη έλλειψη δύναμης εξαιτίας της ανέχειας, της επιβολής και της εκμετάλλεσης των φτωχών από τους πλούσιους.

7. Δημοκρατία σημαίνει Παγκόσμια Ισότητα

Οι τρομακτικές σκηνές στη Νέα Ορλεάνη μετά τον τυφώνα Κατρίνα είναι πολύ οικείες σε χώρες όπως το Βιετνάμ, τις Φιλιππίνες ή το Μπαγκλαντές. Αλλά η τραγικότητα αυτών των εικόνων ενισχύεται από τον παραλογισμό πως **αυτοί που υποφέρουν περισσότερο από την κλιματική αλλαγή είναι αυτοί που είναι λιγότερο υπεύθυνοι για την υπερθέρμανση του πλανήτη**. Όχι μόνο είναι αποκλεισμένοι από την υλική αφθονία του καπιταλιστικού οικονομικού συστήματος, αλλά φέρουν και το μεγαλύτερο βάρος του. Αυτό είναι το ουσιαστικό μήνυμα του κινήματος για την κλιματική δικαιοσύνη: αυτοί που είναι υπεύθυνοι για την υπερθέρμανση του πλανήτη φέρουν την ευθύνη να σταματήσουν να μολύνουν και να επωμιστούν τα κόστη της κλιματική αλλαγής.

Σήμερα συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο. Όσοι είναι υπεύθυνοι για την υπερθέρμανη του πλανήτη κάνουν το απολύτως ελάχιστο για να μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, και δεν κάνουν τίποτα για να μετριάσουν τις συνέπειές του. Η αλλαγή δεν θα συμβεί εώς ότου οι φτωχοί και εκμεταλλευόμενοι πάρουν τον έλεγχο των ζωών τους και όσων δυνάμεων τις επηρεάζουν. Η επίλυση της κλιματικής κρίσης σημαίνει επικέντρωση της προσπάθειας των ανθρώπων στο βόρειο και στο νότιο ημισφαίριο ώστε να πετύχουν παγκόσμια ισότητα όπου η δύναμη θα είναι μοιρασμένη ισόποσα. Εν συντομία, η επίλυση της κλιματικής κρίσης απαιτεί παγκόσμια δημοκρατία.

8. Χρειαζόμαστε Δημόσιο Έλεγχο των Οικονομικών Πόρων

Για την πλειονότητα του παγκόσμιου πληθυσμού η «δημοκρατία» είναι ένα αστείο. Ακόμη και με ελεύθερες εκλογές οι κυβερνήσεις των χωρών τους είναι υπό την εξουσία του κεφαλαίου, και οι αντιπρόσωποί τους είναι τελείως εκτός δημοσίου ελέγχου. Αυτό ισχύει και για τον Νότο και για τον

Βορρά. Οι κυβερνήτες του κόσμου είναι αυτοί που κυβερνούν με το χρήμα. Σίγουρα, η επέλαση του κεφαλαίου μπορεί να μειωθεί κάπως από τη δημόσια πίεση και παρεμβολή στον τρόπο διακυβέρνησης, αλλά αυτό δεν θα αλλάξει την ουσιαστική εξουσιαστική δομή της κοινωνίας.

Επομένως, η οικονομική δύναμη χρειάζεται να διαχυθεί ριζοσπαστικά ώστε να συμβεί κάτι θεμελιώδες για τις ρίζες της κρίσης. Η συνεχής εξαντλητική ανάπτυξη της καπιταλιστικής οικονομίας δεν θα σταματήσει μέχρι η λογική και τα περιβαλλοντικά και ανθρωπιστικά ζητήματα να έρθουν στην επιφάνεια κάθε φορά που αποφασίζεται τι και πώς θα παράγεται κάτι. **Αυτό σημαίνει δημόσιο έλεγχο των οικονομικών πόρων, όπου οι άνθρωποι απευθείας συμμετέχουν στην λήψη αυτών των αποφάσεων και στην εφαρμογή τους και ένα συνομοσπονδιακό σύστημα κοινοτικών δημοκρατιών όπου η δύναμη προέρχεται από τα κάτω.** Αν η απουσία δημοκρατίας βρίσκεται στην καρδιά της κρίσης μας, η ύπαρξη πραγματικής δημοκρατίας -το να αποφασίζει ο κόσμος σε όλα τα σημαντικά ζητήματα- βρίσκεται στην καρδιά της επίλυσής της.

9. Δεν Βρισκόμαστε πάνω σε έναν Πλοίο που Βυθίζεται!

Η χρήση μεταφορών μπορεί να είναι ύπουλη, ειδικά όταν χρησιμοποιείται με λάθος τρόπο. Πολλοί περιβαλλοντολόγοι χρησιμοποιούν μεταφορές, όπως ότι το πλοίο πάνω στο οποίο επιβαίνουμε βυθίζεται ή ότι καίγεται το σπίτι μας, για να δικαιολογήσουν τα αιτήματά τους προς τους παγκόσμιους ηγέτες και να μας σώσουν από την επικείμενη καταστροφή. Εάν όντως βρισκόμασταν πάνω σε ένα πλοίο που βυθίζεται δεν θα υπήρχε φυσικά χρόνος για διαβούλευση μεταξύ των επιβατών για το ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος δράσης. Θα χρειαζόμασταν ένα καπετάνιο με εμπειρία και γνώση του πλοίου, που θα μας καθοδηγούσε στο να πετύχουμε την πιο γρήγορη και εφικτή εκκένωση του πλοίου.

Το πρόβλημα όμως δεν είναι σαν κι αυτό ένος πλοίου που βυθίζεται και δεν έχουμε την επιλογή να το εκκενώσουμε. Μια

πιο καλή μεταφορά θα ήταν ότι είμαστε εγκλωβισμένοι σε ένα τεράστιο κτίριο. Είμαστε συγκεντρωμένοι σε ομάδες γύρω από διάσπαρτες φωτιές. Στο κέντρο του κύκλου κάθονται αυτοί που ελέγχουν τη φωτιά, οι οποίοι συνεχίζουν να ρίχνουν κούτσουρα στις φλόγες. Ο καπνός από τις φωτιές σιγά σιγά πνίγει όλους στο κτίριο, και δεν υπάρχει δωμάτιο διαφυγής. Από τη μία πρέπει να σβήσουμε τις φλόγες ώστε να μην πάθουμε ασφυξία και από την άλλη πρέπει να βρούμε νέους τρόπους για να ζεσταθούμε και να έχουμε φως για να κοινωνικοποιηθούμε.

Δεν υπάρχει καπετάνιος ή επιστάτης να μας σώσει από αυτή την κατάσταση -ούτε ένα μόνο άτομο που να γνωρίζει όλα τα δωμάτια και όλους τους ορόφους του κτιρίου. Εμείς από μόνοι μας πρέπει να συνεργαστούμε μεταξύ μας ώστε να σταματήσουμε αυτούς που βρίσκονται στον μέσα κύκλο να διατηρούν τη φωτιά αναμμένη και θα πρέπει να ψάξουμε τριγύρω να βρούμε τρόπους παραγωγής θερμότητας και φωτός χωρίς να μολύνουμε τον αέρα που αναπνέουμε. Διαφορετικά θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις οδυνηρές συνέπειες της αδράνειάς μας.

Δημοσιεύτηκε στο 1ο τεύχος του περιοδικού *Communalism* (Δεκέμβριος 2009)
https://new-compass.net/articles/9-arguments-democracy

*Ακτιβιστής, ερευνητής και δημοσιογράφος για τη ριζοσπαστική δημοκρατική αλλαγή από το Όσλο, Νορβηγία. Συντάκτης στο https://new-compass.net. Περισσότερα κείμενά του **εδώ.**